

- 3.2.2.3) การทำนาย
- 3.2.2.4) การวิเคราะห์
- 3.2.2.5) การสังเคราะห์
- 3.2.2.6) การประเมินผล

4) กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่เน้นการค้นพบด้วยตนเอง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การนำความรู้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จึงมีความสำคัญที่ครูควรสนใจและทดลองทำ

ทิสนา แจมมณี (2522 : 5) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group procees) เป็นกระบวนการที่ยึดหลักและทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งสนใจในเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีผลต่อกันและกัน ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ถือว่า การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากกระบวนการที่ทุกคนมีส่วนร่วม เกิดขึ้นจากประสบการณ์ ความคิดของแต่ละบุคคล เกิดขึ้นจากที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือแสวงหาคำตอบ และในที่สุดผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิต

หลักการสอนตามทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ จะต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เน้นกระบวนการค้นพบด้วยตนเองฝึกการคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ ดังนั้นกระบวนการนี้จึงต้องใช้วิธีสอนและกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) เสนอปัญหา สภาพหรือความต้องการ
- 2) ทำแผนการสอน กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหา และมโนคติ อุปกรณ์การสอน กิจกรรมการสอน

- 3) ทบทวนผลของการสอนและการปรับปรุงแผน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 25) กล่าวว่าถึงกระบวนการที่ควรปลูกฝังในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ประกอบด้วยทักษะกระบวนการที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ เพื่อจะได้นำไปใช้ในสถานการณ์

ของชีวิตจริงได้ ทักษะกระบวนการที่สำคัญดังกล่าว ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด
 ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการ
 ทางสังคม ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้และทักษะ
 กระบวนการรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล

จากกระบวนการต่าง ๆ ที่ควรนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการ
 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
 ประสบการณ์ชีวิต คือให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

2.3 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีลักษณะเป็นการบูรณาการ
 ฉะนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงจะต้องเป็นลักษณะการสอนแบบบูรณาการด้วย
 โดยครูจะต้องพิจารณาเลือกวิธีสอนที่ดี จอยซ์ และเวท (Joyce and Weit,
 1986 : 121) กล่าวว่า วิธีสอนที่ดี คือ วิธีสอนที่ใช้ได้เหมาะสมกับสภาพห้อง
 เรียนและใช้ได้กับตัวครูและนักเรียนที่จะทำงานร่วมกัน

วารี นิระจิตร (2531 : 198-215) กล่าวถึง ลักษณะวิธีสอนที่
 สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
 ชีวิต โดยสรุปดังนี้

1) วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method)

วิธีสอนแบบโครงการ เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมการปฏิบัติให้มีจินตนาการและ
 ความร่วมมือในขณะปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดย
 เฉพาะในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ก็คือ ควรสอนให้นักเรียนได้มีโอกาส
 เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด

1.1) โดยการสอนในรูปแบบโครงการครูจำเป็นต้องวางแผนตามลำดับขั้นตอน ดังนี้คือ

1.1.1) ต้องเกิดปัญหาหรือความต้องการ

1.1.2) กำหนดจุดประสงค์ของโครงการ

1.1.3) วางแผนงานตามจุดประสงค์

1.1.4) เสนอแผนงานที่กำหนดร่วมกัน

1.1.5) ดำเนินงานตามแผนงาน

1.1.6) ประเมินโครงการงานหรือแผนงาน

1.2) ประโยชน์ของการสอนแบบโครงการ

1.2.1) เป็นการสอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริง มิใช่เรียนรู้แต่ทางด้านทฤษฎีอย่างเดียว

1.2.2) ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะในกระบวนการทำงานอย่างจริงจัง

1.2.3) ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสช่วยตนเองมากขึ้น

1.2.4) ฝึกการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือร่วมมือกันเพื่อให้ผลงานสำเร็จเรียบร้อย เป็นการฝึกการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.2.5) ฝึกให้เกิดนิสัยรับผิดชอบต่อการทำงาน ขยันอดทน

1.2.6) ช่วยให้เกิดทักษะในการทำงาน เช่น การใช้เครื่องมือ การหาข้อมูล การตัดสินใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

1.2.7) ทำให้เห็นประโยชน์ของการเรียนว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าเพราะความรู้ความสามารถนำมาปฏิบัติจริงในโรงเรียนได้

2) วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-solving Method)

การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีความจำเป็นอย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสเผชิญกับการแก้ปัญหา ผู้สอนจึงเป็น

บุคคลสำคัญผู้หนึ่งที่จะปลูกฝังความรู้ในเรื่องวิธีการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวเผชิญกับปัญหาและทราบขั้นตอนต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา

การสอนให้รู้จักแก้ปัญหานั้นต้องอาศัยวิธีการหนึ่งซึ่งเรียกว่า วิธีทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีแบบแก้ปัญหามาใช้ ถือว่าเป็นการเรียนรู้ถึงวิธีการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนพบวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ดิวอี้ (Dewey, 1957 อ้างถึงใน วาří ธีระจิตร, 2531 : 207)

เสนอความคิดในการนำวิทยาศาสตร์มาใช้แก้ปัญหา โดยมีลำดับขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1) ขั้นตั้งปัญหา หรือกำหนดขอบเขตของปัญหา (Location Problem)
- 2.2) ตั้งสมมติฐานการแก้ปัญหา (Setting up of hypothesis)
- 2.3) ทดลองและรวบรวมข้อมูล (Experimenting and gathering data)
- 2.4) วิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of data)
- 2.5) สรุปผล (Conclusion)

จะเห็นได้ว่าวิธีสอนแบบแก้ปัญหาคือเป็นการดำเนินการในด้านการใช้ความสามารถในการแก้ปัญหอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)

วาří ธีระจิตร (2531 : 209) กล่าวว่า การสอนแบบสืบสวนสอบสวน หมายถึง การสอนที่เน้นกระบวนการคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการตั้งคำถามหรือตั้งสมมติฐานขึ้นมาเมื่อพบกับสภาพการณ์ที่เป็นปัญหา และมีการทดสอบคำถามหรือสมมติฐานที่ตั้งขึ้นโดยให้นักเรียนใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมกับกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมาประกอบ การสอนแบบสืบสวนสอบสวนจะช่วยพัฒนาเด็กในด้าน

การรู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล การรู้จักสังเกต และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ได้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนเน้นกระบวนการสอน เพื่อให้เด็กเรียนได้ค้นพบ หลักการและกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง ซุชแมน (Suchman, 1962 อ้างถึงใน วารสาร ศึกษาศาสตร์, 2531 : 208) กล่าวถึงขั้นตอนของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนว่ามี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ ขั้นการซักถามเพื่อคิดค้นคว้าสืบสวน สอบสวนโดยการใช้คำถาม และขั้นการสรุปความรู้ที่ค้นพบใหม่

ซันด์ และโทรว์บริดจ์ (Sund and Trowbridge, 1975 : 161) อธิบายเกี่ยวกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนว่า เป็นการสอนให้นักเรียนค้นคว้าหา ความรู้หรือความจริง โดยเน้นที่วิธีการหาความจริงมากกว่าตัวความจริง ซึ่งเป็น ผลสำคัญในการค้นคว้า สิ่งสำคัญในการสอนแบบนี้ คือ ครูต้องให้นักเรียนรู้จักวิธ การเรียนรู้ เป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มุ่งให้ ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ บทบาท ของครูเป็นผู้เฝ้าเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยในการแก้ปัญหา

กรมวิชาการ (2534 : 42) อธิบายถึงการเรียนการสอนแบบสืบสวน สอบสวนว่า เป็นการเน้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง สร้างนิสัยให้ผู้เรียน เป็นคนช่างคิด รู้จักซักถามและแก้ปัญหา เป็นวิธีสอนที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา ซึ่ง ช่วยให้ผู้เรียนกระตือรือร้นและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

กล่าวโดยสรุป วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก เริ่มจาก ชี้ให้ผู้เรียนเห็นปัญหา สังเกต อภิปรายเพื่อหาสาเหตุของปัญหา การทดสอบ และ การสรุปหลักการในการแก้ปัญหา

4) วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion Method)

การที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้มาร่วมแลกเปลี่ยน สนทนาแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน บางโอกาสก็เป็นการพูดซักถามปัญหา หรือ

ช่วยกันแก้ปัญหาให้ผู้อื่นฟัง การเรียนการสอนในปัจจุบันได้นำเอาวิธีสอนแบบอภิปรายมาใช้สอนสอดแทรกกับเนื้อหาวิชาของทุกกลุ่มตามควรแก่โอกาส เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ วิธีสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีที่จะสอดแทรกอยู่เกือบทุกกิจกรรมของการเรียน

4.1) ประโยชน์ของการสอนแบบอภิปราย

- 4.1.1) ช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนคนใดมีความรู้ความสามารถเพียงใด
 - 4.1.2) ครูและนักเรียนสามารถมองเห็นปัญหาและร่วมกันแก้ไข
 - 4.1.3) นักเรียนได้รับประสบการณ์กว้างขวางมากขึ้น
 - 4.1.4) เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ฝึกแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล (วารี ธีระจิตร, 2531 : 211)

การสอนแบบอภิปราย เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพิจารณาหัวข้อที่กลุ่มสนใจร่วมกัน โดยสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเป็นอิสระและอย่างเป็นธรรมชาติ ในการรวมกลุ่มเพื่ออภิปรายแต่ละครั้งจะมีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 6-12 คน การอภิปรายมีจุดมุ่งหมายหลายประการด้วยกัน คือ แก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้ทราบความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่นในแง่ของการยอมรับความรู้สึกและการมีส่วนร่วมในกลุ่ม ตลอดจนเพื่อให้ได้ความคิดออกมาเป็นการกระทำร่วมกัน การอภิปรายอาจไม่บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวทุกข้อ แต่จะต้องสนองข้อใดข้อหนึ่ง (วารี ธีระจิตร, 2531 : 211)

4.2) การสอนแบบอภิปรายมีขั้นตอน ดังนี้

- 4.2.1) ขั้นเตรียมการอภิปราย ผู้สอนต้องเตรียมการในสิ่งต่อไปนี้

4.2.1.1) หัวข้อและรูปแบบการอภิปราย
เตรียมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน เวลาเรียน จำนวนผู้เรียน สถานที่

4.2.1.2) ผู้เรียน ผู้สอนควรรีให้ผู้เรียนเตรียมการอภิปรายมาล่วงหน้าทั้งด้านเนื้อหาสาระ และประเด็นความคิดสำคัญและวิธีการพูด จะทำให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการเรียนแบบอภิปรายอย่างแท้จริง

4.2.1.3) ห้องเรียน ผู้สอนควรจัดโต๊ะเก้าอี้ ให้เหมาะสมกับรูปแบบการอภิปราย

4.2.1.4) สื่อการเรียน อาจจะต้องใช้เอกสารไว้แจกประกอบการอภิปราย อาจจะมีสไลด์ ภาพ แผนภูมิ แผ่นใส ฯลฯ เพื่อสรุปผล หรือประกอบการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม ผู้สอนต้องเตรียมไว้ให้พร้อม

4.2.2) ขั้นตอนการอภิปราย ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการอภิปรายให้ดำเนินไปด้วยดี จึงต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

4.2.2.1) บอกหัวข้อหรือประเด็นที่จะอภิปรายให้ชัดเจน

4.2.2.2) ระบุจุดประสงค์การอภิปรายให้ชัดเจน

4.2.2.3) บอกเงื่อนไขหลักเกณฑ์การอภิปราย

4.2.2.4) ให้ดำเนินการอภิปรายโดยครูคอย

ช่วยเหลือและแนะนำเมื่อผู้เรียนต้องการ

4.2.3) ขั้นสรุป ประกอบด้วย

4.2.3.1) สรุปผลการอภิปรายโดยผู้แทนกลุ่ม

4.2.3.2) สรุปบทเรียนโดยครูเป็นผู้สรุป

ประเด็นสำคัญให้แก่ผู้เรียน

4.2.3.3) ประเมินผลการเรียนหลังสิ้นสุด

บทเรียน

กล่าวโดยสรุป การสอนแบบอภิปรายเป็นวิธีสอนที่ผู้สอนมีส่วนร่วมในการเรียน คือได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหา และได้ฝึกการทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5) วิธีสอนแบบทดลอง (Laboratory Method)

อากรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 114) กล่าวว่า วิธีสอนแบบทดลองเป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าด้วยการทดลองเพื่อพิสูจน์หลักการ ทฤษฎีที่ผู้อื่นได้ค้นพบไว้ วิธีสอนแบบนี้มักใช้ในวิชาวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการทดลอง ค้นคว้าด้วยตนเอง มีทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์การทดลองต่าง ๆ และได้ฝึกการสังเกต คิด วิเคราะห์ สรุปผล และรายงานตามความเป็นจริงที่ค้นพบ

ขั้นตอนการสอนโดยการทดลอง มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 5.1) ขั้นเตรียมการทดลอง
- 5.2) ขั้นทดลอง
- 5.3) ขั้นเสนอผลการทดลอง
- 5.4) ขั้นอภิปรายสรุปผล
- 5.5) ขั้นประเมินผล

กล่าวได้ว่าวิธีสอนแบบทดลอง เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ความจริงที่ต้องค้นพบด้วยการทดลอง

โดยสรุป วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มุ่งเน้นการคิดเป็นหัวใจ และแก้ปัญหาเป็น คือการใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีให้เหมาะสมกับ เนื้อหา วิชา ความสนใจ ประสบการณ์ และวัตถุประสงค์ในบทเรียน เพื่อช่วยให้การสอนประสบผลสำเร็จ

กูด (Good, 1973 : 127-144 อ้างถึงใน สุชาติ ขวัญกลับ, 2536 : 65) ได้เสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพของครูที่มีต่อผลการเรียนการสอนว่า การสอนโดยใช้กิจกรรม (Active Teaching) โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนเริ่มบทเรียนจะทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นเพราะครูที่สอนอย่างตั้งใจจริง จะมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของสิ่งที่สอนและสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและได้เตรียมการเรื่อง

ดังกล่าวมาก่อนที่จะกำหนดงานให้นักเรียนทำ เอาใจใส่และสนใจต่อการเรียนรู้
 ของนักเรียนเป็นประการสำคัญ เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจก็พร้อมที่จะสอนใหม่ให้
 เข้าใจยิ่งขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

สุภาวดี โจรนธรรมกุล (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา
 ความสนใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการสอนของครูในกลุ่มสร้างเสริม
 ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
 พบว่า

1) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติมากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ครู
 ใช้กระดานดำประกอบการสอน และอันดับที่ 2 ได้แก่ ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติ 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ครูให้นักเรียนแต่ละคน
 พูดย่อหรือแสดงความคิดเห็น ครูให้นักเรียนเล่าถึงปัญหาของตัวเองหรือของผู้อื่น
 ที่นักเรียนได้พบเห็นให้เพื่อน ๆ ฟัง แล้วช่วยกันแสดงความคิดเห็นหาทางแก้ไขปัญหา

2) เทคนิควิธีสอนที่ครูปฏิบัติมากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ วิธีสอนแบบ
 อภิปราย และอันดับที่ 2 ได้แก่ การสอนโดยใช้สื่อการสอนแบบต่าง ๆ (ส่วนใหญ่
 คือการใช้กระดานดำ) เทคนิคและวิธีการสอนที่ครูปฏิบัติ 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่
 การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (2530 : 67-68) ได้
 ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่
 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในด้านการจัดกิจกรรมการ
 เรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอน คือ
 มีการนำเข้าสู่บทเรียนได้สัมพันธ์กับเนื้อหา วิธีที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เหมาะสมกับ
 จุดประสงค์ เนื้อหา วย และจำนวนผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการตั้งปัญหาและ
 คำถาม การบรรยาย การศึกษาค้นคว้า รายงาน การอภิปราย การเล่านิทานหรือ
 เล่าเรื่องจากประสบการณ์ ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครู
 ผู้สอนส่วนใหญ่ได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง
 กิจกรรมที่จัดไว้ความสนใจแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้คิดค้นปฏิบัติด้วยตนเอง

นอกจากนั้นได้มีการจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความถนัด ความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยนำเอาประสบการณ์หลาย ๆ กลุ่มมาสอนให้สัมพันธ์กัน และเน้นในเรื่องความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและสภาพแวดล้อมในชุมชน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กล่าวได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ "ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีสอนที่หลากหลายมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า และได้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง และควรจัดกิจกรรมโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ คือให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีลำดับขั้นตอนจนบรรลุผลสำเร็จ ลักษณะการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตน พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมได้ดังที่หลักสูตรตั้งความมุ่งหวังไว้

2.4 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะบรรยากาศในชั้นเรียนจะกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ เรียนหรือเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนก็ได้ ครูจึงควรจะทำให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

ฮาด บุญประเสริฐ (2530 : 29) กล่าวว่า การควบคุมชั้นและการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในหลาย ๆ องค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าครูสามารถควบคุมชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนได้ จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าครูควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนไม่ได้ ห้องเรียนจะสับสนยุ่งเหยิง การเรียนการสอนก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพ

บุญเรือน หุ่นดี (2531 : 25-26) ได้เสนอแนวคิดในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ดังต่อไปนี้

- 1) มีการปรับปรุงห้องเรียนอยู่เสมอ เพื่อการสร้างบรรยากาศใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนและผู้พบเห็น ตลอดจนทำให้ผู้เรียนและผู้สอนเกิดความสบายใจ
- 2) ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสะอาด เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ห้องเรียนน่าอยู่ และน่าเรียน
- 3) มีความสวยงามและสร้างความสนใจต่อผู้เรียนและผู้พบเห็น
- 4) เสริมลักษณะนิสัยและบุคลิกที่พึงประสงค์ อาจจัดอยู่ในรูปของการจัดป้ายนิเทศ คำขวัญและมุมต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้และความสนใจและโน้มน้าวจิตใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- 5) มีความเหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้เรียน
- 6) กำหนดความรับผิดชอบงานและตอบสนองงานที่ได้รับมอบหมายสังคมส่วนรวม ห้องเรียน และโรงเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียนจะดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ดังที่ ทัทสนีย์ ผลเนืองมา (2526 : 42-47) กล่าวไว้สรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนขึ้นอยู่กับครู นักเรียน วิธีสอน และการจัดการห้องเรียน

ครู เป็นผู้ที่มีความคุมบรรยากาศในชั้นเรียน ครูควรที่จะสร้างบรรยากาศที่สดชื่นสนุกสนาน ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงแก่นักเรียน

นักเรียน เป็นบุคคลสำคัญในห้องเรียน นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความสามารถไม่เท่ากัน บางคนมีปัญหาครูควรจะให้กำลังใจชี้แนะ และสนใจกับปัญหาของนักเรียน จะทำให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการเรียนและการเรียนจะมีบรรยากาศที่ดี

วิธีสอน ครูควรพยายามใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้รวดเร็ว และกระตือรือร้นที่จะเรียน

การจัดห้องเรียน เพื่อให้มีบรรยากาศที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก การจัดห้องเรียนอาจทำได้โดยการจัดป้ายนิเทศที่ดึงดูดความสนใจ และเข้ากับบทเรียน มีกระถางต้นไม้ ชั้นวางของ ตู้หรืออ่างเลี้ยงปลา มุมหนังสือ ห้องเรียนที่สะอาดและเป็นระเบียบแต่พอควร

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2524 : 146-147) ได้เสนอแนะการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้นักเรียนได้ทำงานอย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น ครูไม่ควรเคร่งครัดระเบียบวินัยในห้องเรียนมากนัก ไม่ควรบังคับให้นักเรียนนั่งนิ่ง ๆ ควรให้นักเรียนได้เดินไปเดินมาตามความจำเป็นของการเรียนในแต่ละวิชา ชีวิตในห้องเรียนควรมีบรรยากาศทางด้านกายภาพ จิตภาพ บรรยากาศด้านกริยาภาพ ได้แก่ การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานของนักเรียน จัดโต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมกับการเรียน มีการจัดมุมอุปกรณ์ มุมอ่านหนังสือ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด ส่วนบรรยากาศทางด้านจิตภาพ ครูจะต้องให้ความรัก ความอบอุ่นและความเป็นกันเองแก่นักเรียน ยอมรับนักเรียนและพยายามสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน

กรมวิชาการ (2534 : 89-93) ได้กล่าวถึงลักษณะของห้องเรียนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ว่าไม่สามารถจะใช้ข้อกำหนดตายตัวได้ว่าจะต้องจัดอย่างนั้นอย่างนี้ ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งวิชาความรู้ การฝึกแนวคิด การปฏิบัติ และการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น เป็นสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมที่นักเรียนสนใจหาความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้เป็นที่พักผ่อนยามว่าง ดังนั้นการจัดบรรยากาศในห้องเรียนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) ด้านความรู้สึกรู้สึกทำให้เกิดแก่ผู้เรียน
 - 1.1) ให้ความรักความอบอุ่นแก่ผู้เรียน โดยการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ทอຍให้คำปรึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน
 - 1.2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง โดยการฝึกกระบวนการคิดและแสดงออก ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ใช้ประชาธิปไตยในห้องเรียน และปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลงของห้องเรียน
- 2) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
 - 2.1) การจัดที่นั่งของผู้เรียน ควรคำนึงถึงความคล่องตัวในการเคลื่อนย้าย โดยจัดแตกต่างกันไปตามแต่กิจกรรมการเรียนการสอน

2.2) การจัดห้องเรียนและวัสดุ อุปกรณ์ ต้องคำนึงถึงสภาพห้องเรียน ขนาดของห้องเรียน สุนัขลักษณะของห้องเรียน และการจัดตกแต่งห้องเรียน
 ทรัพย์ เสงพานิช (2528 : 99) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเอง ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนพบว่า ครูประถมศึกษารับรู้พฤติกรรมด้านคุณลักษณะเฉพาะในการสอนโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (2530 : 67-68) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในด้านการควบคุมชั้นเรียนและการแสดงบรรยากาศในชั้นเรียน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์เป็นใช้สายตาสัมผัสกับนักเรียนอย่างทั่วถึง ให้คำแนะนำแก่นักเรียนและให้คำชมเชยในโอกาสอันควร การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดได้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดมุมอุปกรณ์มุมหนังสือ มุมที่ช่วยเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยจัดห้องเรียนสะอาด ยืดหยุ่นได้ตามกิจกรรม มีการกำหนดเกณฑ์ของห้องเรียนและได้นำผลงานของนักเรียนจัดแสดงไว้ในห้องเรียนของนักเรียนด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน สรุปได้ว่าบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นปัจจัยที่เอื้อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนกำหนดไว้ ฉะนั้นครูจึงควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้น่าสนใจ มีความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา และปราศจากการเมื่อยล้า การให้คำชมและการลงโทษควรเป็นไปอย่างเหมาะสม ผู้เรียนก็จะไม่เบื่อหน่าย การเรียนการสอนก็จะ เป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล

3. การใช้สื่อการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

สื่อการสอนมีบทบาทสำคัญมากในกระบวนการของการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนควรพิจารณาเลือกสรรหรือสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ประกอบการสอนหรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2532 : 81)

ไฮน์นิช และคณะ (Heinich and others, 1989 : 7-8 อ้างถึงใน กิตานันท์ มะลิทอง, 2536 : 75) ให้ความหมายว่า สื่อการสอน (Instruction Media) หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

บราวน์ และคณะ (Brown and others, 1973 : 2) ให้ความหมายว่า สื่อการสอน ได้แก่ อุปกรณ์ทั้งหลายที่ช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้มีความหมายรวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เฉพาะแต่สิ่งที่เป็นวัตถุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ นาฏกรรมการสาธิต การทดลอง ตลอดจนการสัมภาษณ์และการสำรวจ เป็นต้น

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533 : 80) ให้ความหมายว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง เครื่องมือหรือช่องทางที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2527 : 311) กล่าวถึง บทบาทของสื่อการสอนต่อการเรียนของเด็กประถมศึกษา ดังนี้

1) สื่อการสอนเป็นตัวกระตุ้นความสนใจของเด็กต่อเรื่องที่จะเรียน เมื่อเด็กเกิดความสนใจก็จะพยายามเรียนรู้เรื่องนั้นขึ้นเอง โดยที่ครูไม่ต้องเสียเวลาพูดหรืออธิบายมากนัก

2) สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยที่เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการลงมือทำ หากไม่มีสื่อการสอนให้ เป็นเครื่องมือ เด็กก็ไม่ทราบว่าทำอะไร การบอกให้ทำโดยไม่มีเครื่องมือช่วย ย่อมเป็นไปไม่ได้

3) สื่อการสอนช่วยให้ประสบการณ์ที่รับรู้ธรรมชาติของเด็ก เพราะสื่อการสอน ขยายแนวคิดในเรื่องที่เรียนด้วยการให้เด็กได้เห็นภาพ ได้ยินเสียง หรือทั้งสอง อย่างมีโอกาสเห็นของจริงหรืออย่างน้อยก็ของจำลองและบางครั้งก็ได้รับ ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน

4) ในการเรียนแนวคิดบางอย่าง นักเรียนจะเรียนจากการเห็นได้ดี จากตัวอย่างหรือตัวแบบ สื่อการสอนจึงมีบทบาทในการเป็นตัวแบบที่ดีสำหรับการ เรียนของเด็กและทำให้เด็กสามารถเรียนได้รวดเร็วขึ้น หากไม่มีสื่อการสอน เป็นตัวแบบ บางทีครูเสียเวลาอธิบายทั้งวัน นักเรียนก็มองไม่เห็นภาพหรือปฏิบัติ ตามไม่ได้ เช่น ในการเรียนกระบวนการตามขั้นตอนต่าง ๆ

5) สื่อการสอนในรูปของกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เกิด บรรยากาศของความเป็นกันเอง โดยครูมีเวลาสังเกตและมีเวลาใกล้ชิดกับ นักเรียนที่ต้องการครูมากขึ้น เพราะครูไม่จำเป็นต้องสอนด้วยการพูดตลอดเวลา ครูจึงไม่เหน็ดเหนื่อย หงุดหงิด แต่จะกลับรู้สึกสนุกสนานไปกับ การเรียนของเด็ก ครูก็จะมี ความยิ้มแย้ม สร้างบรรยากาศของความอบอุ่นใจมากขึ้น

6) สื่อการสอนช่วยสร้างประสบการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยการจัดสื่อในรูปของชุดการสอนที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ครูจึงเปิดโอกาส ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ ได้ซักถาม คิดค้นสิ่งใหม่ได้เต็มที่ โดยที่ครูไม่ต้องเกรงว่า จะสอนเด็กหรือตอบคำถามเด็กไม่ได้ เพราะสื่อการสอนได้บรรจุเนื้อหาหรือคำตอบ ปัญหาต่าง ๆ ไว้แล้ว ดังนั้น การเรียนของเด็กประถมศึกษาจึงมีบรรยากาศของการ เปิดใจมากขึ้น

ในการใช้สื่อการสอนอาจใช้เฉพาะขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการสอนหรือ จะใช้ทุกขั้นตอนก็ได้ บราวน์ และคณะ (Brown and others, 1985 : 64-69) เสนอการใช้สื่อการสอนในขั้นตอนต่าง ๆ โดยสรุป ดังนี้

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังจะเรียน สื่อที่ใช้ในขั้นนี้ ควรเป็นสื่อที่แสดงเนื้อหากว้าง ๆ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในครั้งก่อน ยังมีใช้สื่อที่เป็นเนื้อหาเจาะลึกอย่างแท้จริง อาจเป็นสื่อที่เป็นแนวทางปัญหาหรือเป็นสื่อที่ให้ผู้เรียนคิด และควรเป็นสื่อที่ง่ายต่อการนำเสนอในระยะเวลาอันสั้น

2) ขั้นดำเนินการสอนหรือประกอบกิจกรรมการเรียน เป็นขั้นสำคัญในการเรียนเพราะเป็นขั้นที่จะให้ความรู้เนื้อหาอย่างละเอียด เพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนต้องเลือกสื่อให้ตรงกับเนื้อหาและวิธีการสอนหรืออาจจะใช้สื่อผสมก็ได้ต้องมีการจัดลำดับขั้นตอนการใช้สื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การใช้สื่อในขั้นนี้จะต้องเป็นสื่อที่เสนอความรู้อย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจนแก่ผู้เรียน

3) ขั้นวิเคราะห์และฝึกปฏิบัติ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองนำความรู้ด้านทฤษฎีหรือหลักการที่เรียนมาแล้วไปใช้แก้ปัญหาในขั้นฝึกหัด โดยการลงมือปฏิบัติเอง สื่อในขั้นนี้ควรเป็นสื่อที่เป็นประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนได้ขบคิดโดยผู้เรียนเป็นผู้ใช้สื่อเองมากที่สุด

4) ขั้นสรุปบทเรียน เป็นขั้นตอนของการเรียนการสอนเพื่อย้ำเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขั้นสรุปต้องใช้เวลาน้อย ๆ ฉะนั้นสื่อที่ใช้สรุปจึงควรครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งหมดโดยย่อและใช้เวลาน้อย

5) ขั้นประเมินผลผู้เรียน เป็นการทดสอบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปถูกต้องมากน้อยเพียงใด และบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่ สื่อในขั้นการประเมินผลนี้มักจะเป็นคำถามจากเนื้อหาบทเรียนโดยอาจจะมีภาพประกอบด้วยก็ได้ อาจจะนำบัตรคำหรือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนมาถามอีกครั้งหนึ่ง และอาจเป็นการทดสอบโดยการปฏิบัติจากสื่อหรือการกระทำของผู้เรียนเพื่อทดสอบดูว่าผู้เรียนสามารถมีทักษะจากการฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

สื่อการสอนที่จะนำมาใช้กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1) การเลือกสื่อ สื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ต้องสัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน เหมาะสมกับความรู้ ประสบการณ์ ระดับชั้น วัย สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก และเลือกสื่อที่หาง่ายมีประสิทธิภาพ

2) การเตรียมสื่อ ก่อนนำสื่อไปใช้ครูต้องศึกษาบทเรียน แผนการสอน เลือกสื่อวัสดุที่จะใช้และวิธีการใช้สื่อ ตลอดจนต้องเตรียมตัวนักเรียนให้พร้อม โยงกิจกรรมให้ต่อเนื่องระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ อาจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเตรียมจัดหาสื่อมาใช้ด้วย ครูจำเป็นต้องเตรียมการในเรื่องการผลิต การทดลอง การปรับปรุง การจัดลำดับการใช้สื่อการเรียนการสอนให้พร้อมเสมอ

3) การนำเสนอสื่อ ครูต้องคำนึงเสมอว่า สื่อที่เตรียมมานั้นเป็นเครื่องช่วยครูและนักเรียนในการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อต้องเหมาะสมกับบทเรียน เนื้อหา ระยะเวลาการเรียนการสอน เวลา จิตวิทยาการเรียนรู้ และลักษณะของผู้สอน

4) การประเมินการใช้สื่อ เมื่อครูใช้สื่อแล้วทุกครั้งต้องมีการประเมินว่าได้ผลบรรลุเป้าหมายเพียงใด ควรมีการปรับปรุงอย่างไร แล้วเขียนเป็นข้อเสนอแนะไว้

5) การจัดหาสื่อ สามารถทำได้ดังนี้

5.1) ครูผลิตขึ้นมาเองหรือให้นักเรียนช่วยกันผลิต

5.2) จัดซื้อสื่อสำเร็จรูป

5.3) ขอหรือขอยืมจากหน่วยงานที่บริการ (กรมวิชาการ,

2534 : 235)

กรณ์ย์ เฮงพานิช (2528 : 98) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเองในด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า ครูประถมศึกษา

รับรู้พฤติกรรมและการสอนของตนเองในด้านการใช้สื่อโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ยุพดี นฤฤทธิ์ (2528 : 103) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้สื่อการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ครูผู้สอนใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอนโดยยึดเนื้อหาและกิจกรรมในแผนการสอนหรือคู่มือ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ความเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน เป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น มีความชัดเจนไม่ซับซ้อน ใช้เวลาในการผลิตน้อยให้ผลคุ้มค่ากับการลงทุน มีคุณภาพดีเก็บไว้ได้นาน ครูมีการวางแผนการใช้สื่อล่วงหน้า เตรียมห้องเรียนเหมาะสมกับการใช้สื่อ ครูใช้สื่อเพื่ออธิบายเนื้อหาบทเรียน ใช้ขยายหรือเพิ่มพูนความรู้ ใช้ฝึกทักษะของนักเรียน ใช้ในการสรุปบทเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ หลังการใช้สื่อครูมีการสังเกตการใช้สื่อ ความสนใจ ความตั้งใจ และบรรยากาศในห้องเรียน ใช้คำถามสั้น ๆ ตามความเข้าใจ และเก็บสื่อที่ใช้แล้วไว้ใช้ในคราวต่อไปหรือมอบให้กับทางโรงเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวได้ว่า สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้เนื้อหา เกิดทักษะกระบวนการ ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่หลักสูตรกำหนดไว้ ฉะนั้นครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจึงควรมีพฤติกรรมการใช้สื่อการสอน ดังนี้

- 1) สื่อที่นำมาใช้สอนต้องสัมพันธ์กับเนื้อหา ประสบการณ์และวัยของผู้เรียน
- 2) ควรเป็นสื่อที่หาง่าย มีประสิทธิภาพ และมีอยู่ในท้องถิ่น
- 3) ควรใช้สื่อในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน เพราะสื่อย่อมเป็นผู้ช่วยที่ดีของครู
- 4) หลังจากการใช้สื่อแล้วทุกครั้งควรมีการประเมินผล เพื่อนำไปปรับปรุงสำหรับการนำไปใช้ในครั้งต่อไป

5) ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหา การایش และการประเมินผล
สื่อ

6) ควรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น ชุดการสอน
บทเรียนสำเร็จรูป ศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ มาใช้บ้างตามโอกาสอันควร

4. การวัดและประเมินผลการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของการ
สอน ครูที่จะต้องแสวงหาแนวทางให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จอย่างมี
ประสิทธิภาพ นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ครูต้องรู้จักนักเรียน เช่น
ต้องรู้ความสามารถของนักเรียน ต้องรู้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในอดีต ต้องรู้ความ
สนใจ ต้องรู้จุดบกพร่องและจุดเด่นในการเรียนของนักเรียน เป็นต้น

บุญทัน อยู่ชมบุญ (2529 : 217) ได้ให้ความหมายของการวัดและ
ประเมินผลการเรียน ดังนี้

การวัดผล (Measurement) หมายถึง ขบวนการใดๆที่จะให้ได้ข้อมูลที่
แน่นอนทางการศึกษา นั่นคือ การใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การสังเกต การตรวจ
งาน การซักถาม เป็นต้น

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การเอาผลของการวัดมา
พิจารณาตัดสินตีราคา โดยอาจเอาความคิดของครูเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยหรือ
เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งอย่างใด แล้วตัดสินว่าสูงกว่าเกณฑ์ ต่ำกว่า
เกณฑ์ หรือเก่ง อ่อน ปานกลาง การประเมินผลจะเชื่อถือได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ
การวัดผล

จำนงค์ พรายแก้ว (2531 : 5) ให้ความหมายของการวัดและ
ประเมินผลการเรียน ไว้ว่า

การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาปริมาณแทนคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แทนพฤติกรรมหรือสมรรถภาพของบุคคล โดยใช้เครื่องมือช่วยในการวัด

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงกระบวนการในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยเพื่อตีราคา หรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งอย่างมีหลักการ โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ ประกอบการพิจารณา

ส่วนสุนทร จันตรี (2530 : 155) ให้ความหมายของการวัดและประเมินผล ดังนี้

การวัด หมายถึงกระบวนการใด ๆ ที่ให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่ง เช่น คะแนน เป็นต้น ที่มีความหมายแทนคุณภาพหรือลักษณะของสิ่งที่วัดนั้น

การประเมินผล หมายถึงการนำผลที่ได้มาวินิจฉัยตีราคาค่า ตัดสินว่ามีคุณภาพสูงหรือต่ำ มากน้อยเพียงไร

กล่าวโดยสรุป การวัดผลเป็นกระบวนการในการหาข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของสิ่งที่วัด แล้วนำผลของการวัดมาวินิจฉัยค่า ที่เรียกว่า การประเมินผล

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2527 : 5) กล่าวถึงหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

1) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรเน้นการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนมากกว่าได้-ตก

2) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงประสบการณ์และลักษณะของผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ควรคำนึงถึงนักเรียนที่อยู่ในวัยเด็ก มีพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดหมายของการเรียนการสอนและการจัดดำเนินการสอนในแต่ละระดับ

4) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรดำเนินการอย่างมีระบบและผสมผสานกับการสอน

5) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรประเมินให้รอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม และทักษะในการปฏิบัติ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ควรเน้นพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

6) การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนควรออกแบบการประเมินและเกณฑ์ในการตัดสินตลอดจนแนวทางปฏิบัติ เพื่อบรรลุซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า

โกวิท ประวาลพฤษ์ และคณะ (2522 : 15) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินผลการสอนของครู 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจ "พฤติกรรม" ที่ต้องประเมิน โดยแปลความหรือตีความในรูปของการแสดงออกของนักเรียน ซึ่งเป็นขั้นทำความเข้าใจจุดประสงค์ในการสอนนั่นเอง

ขั้นที่ 2 ตั้ง "เกณฑ์" โดยกำหนดว่าการแสดงออกของนักเรียนต้องอยู่ในระดับใด ครูจึงยอมรับว่านักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริง

ขั้นที่ 3 วัดผลนักเรียนโดยเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ "ข้อมูล" ที่บอกให้ทราบว่าพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับใด

ขั้นที่ 4 ลงความเห็นว่า นักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริงหรือไม่ โดยนำข้อมูลในขั้นที่ 3 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ในขั้นที่ 2 ถ้าพฤติกรรมของนักเรียนถึงระดับที่เป็นเกณฑ์ ก็ยอมรับว่านักเรียนมีพฤติกรรมนั้นจริงโดยสมบูรณ์ ถ้าพฤติกรรมของนักเรียนไม่ถึงระดับที่เป็นเกณฑ์ ก็วินิจฉัยหาข้อบกพร่องของการเรียนการสอน

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

การประเมินผลในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะเน้นหนักในทางปฏิบัติและการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิต การประเมินมีทั้งการประเมินผลเป็นรายบุคคลและเป็นส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบดูว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้พื้นฐานที่ได้จากการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ในกลุ่ม ไปใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตได้ดีเพียงไร วิธีประเมินผลควรรีใช้หลายวิธี เช่น

- 1) สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและส่วนรวมว่าได้ผลตามจุดประสงค์หรือไม่ เช่น สภาพก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด
- 2) สัมภาษณ์ ใ้กับผู้เรียนในช่วงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มาก เพื่อที่จะให้การประเมินผลวิธีนี้ได้ผลดียิ่งขึ้น ควรเตรียมคำถามที่รัดกุมไว้ล่วงหน้า และอาจใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยก็ได้
- 3) ตรวจสอบผลงาน เป็นการประเมินผลงานที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ซึ่งควรจะใช้แบบฟอร์มและวิธีวัดผลวิธีอื่น ๆ ช่วยในการประเมินด้วย เช่น การตรวจสอบความสะอาดเล็บมือของผู้เรียน ตรวจสอบการจัดนิทรรศการของกลุ่ม เป็นต้น
- 4) ตรวจสอบภาคปฏิบัติและการนำไปใช้ มุ่งที่จะตรวจสอบลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติและกระบวนการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาของผู้เรียนด้วยเพราะเป็นสิ่งจำเป็นและช่วยให้การประเมินผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น เมื่อเรียนเรื่องวิธีแปรงฟันไป แล้ว ก็ให้ผู้เรียนแสดงวิธีแปรงฟันที่ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน เป็นต้น
- 5) ทดสอบด้วยข้อเขียน เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบดูว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนไปแล้วเพียงใด สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาได้เพียงใด และอาจใช้ในคอนทบทวนหรือเริ่มบทเรียนใหม่ให้สัมพันธ์กับบทเรียนเก่าก็ได้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไม่ได้เน้นวิธีวัดผลแบบนี้ในช่วงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มากนัก แต่จะค่อยเน้นหนักเพิ่มมากขึ้นในการวัดผลขั้นสูง ๆ ขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 245)

กรมวิชาการ (2534 : 4-6) ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการประเมินผล การเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งผู้ประเมินจะต้อง ใช้เครื่องมือวัดในแต่ละจุดประสงค์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

- จุดประสงค์ทางด้านความรู้และความคิด จุดประสงค์ด้านนี้ได้แก่ การวัดทางด้านสมรรถภาพของสมองโดยตรง เครื่องมือที่ใช้วัด ใช้แบบทดสอบเป็นหลัก
- จุดประสงค์ทางด้านความรู้สึก ทักษะ ทักษะ ความซาบซึ้ง ความสนใจ การวัดทางด้านนี้ นอกจากจะสังเกตพฤติกรรมของ นักเรียนแล้วอาจใช้ เครื่องมือที่ให้นักเรียนบอกแสดงความรู้สึก การประเมินเมื่อสอนไปแล้วประมาณ 2-3 สัปดาห์ หรือเมื่อจบ แต่ละหน่วยการเรียนแล้ว
- จุดประสงค์ทางด้านปฏิบัติ ได้แก่ การวัดทางด้านผลงานหรือวิธี การปฏิบัติงาน โดยใช้การสังเกตเป็นหลัก

2) การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินเพื่อ พิจารณาให้เลื่อนชั้น ดังนี้

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 มีเกณฑ์ตัดสิน 2 เกณฑ์ คือเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่ม ประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 มีเกณฑ์ตัดสิน 3 เกณฑ์ คือเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่ม ประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ผ่านการสอบปลายปีได้ระดับ ผลการเรียนทุกกลุ่มประสิทธิภาพตั้งแต่ 1 ขึ้นไป

ในกรณีที่นักเรียนขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งผู้มีหน้าที่ประเมิน อาจใช้ดุลยพินิจให้เลื่อนชั้นได้ หากพิจารณาว่า

- นักเรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 อันเนื่องมาจากสาเหตุ
จำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย แต่มีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบถ้วน
- นักเรียนผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ไม่ถึงร้อยละ 60 เพียงเล็กน้อยและเห็นว่าจะสามารถซ่อมเสริมได้ในปีการศึกษาถัดไปและมี
คุณสมบัติข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

• เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ถ้านักเรียนมีเวลา
เรียนครบผ่านจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ทำคะแนนสอบ
ปลายปีไม่ผ่าน ขาดเพียงเล็กน้อย อาจพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้

การประเมินผลในชั้นเรียนกระทำได้ 3 ระยะ คือ

1) การประเมินผลก่อนเรียน

ครูต้องประเมินผลการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของ
นักเรียนทุกครั้งทั้งชั้นหน่วยใหม่หรือเริ่มต้นปีการศึกษาใหม่ เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียน
มีความรู้พื้นฐาน ความถนัด ความสนใจ มีทักษะและเจตคติในกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตอย่างไร ครูจะได้วางแผน เริ่มต้นการสอนได้เหมาะกับนักเรียน และ
สะดวกในการจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามลำดับชั้นการสอน

2) การประเมินผลระหว่างเรียน

การประเมินผลระหว่างเรียนมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1) ศึกษา ทำความเข้าใจจุดประสงค์ที่ต้องการวัด โดยจัดทำ
ตารางวิเคราะห์จุดประสงค์ทุกจุดประสงค์

2.2) กำหนดเกณฑ์การประเมิน ครูผู้สอนจะต้องกำหนดเกณฑ์การ
ประเมินไว้ก่อนที่จะทำการประเมิน เกณฑ์นี้ไม่ควรกำหนดไว้สูงหรือต่ำเกินไป ถ้าสูง
เกินไป เมื่อนักเรียนไม่บรรลุเกณฑ์ ครูจะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนเสียใหม่
ถ้าไม่บรรลุอีก ครูอาจลดเกณฑ์ให้ต่ำลง ซึ่งเป็นการสูญเสียค่าในการประเมินครั้งแรก
และถ้าเกณฑ์ต่ำเกินไปคุณภาพการศึกษา ก็จะต่ำไปด้วย เพราะ เกณฑ์จะเป็นตัวที่คุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนแต่ละโรง

2.3) เลือกเครื่องมือและวิธีการประเมินให้เหมาะสม โดยศึกษา
จากตารางวิเคราะห์

2.4) นำข้อมูลมาวินิจฉัยดูว่าเป็นการเพียงพอแล้วหรือไม่ที่จะบันทึก
ผลการประเมินลงในสมุดประจำชั้น ดังนั้นครูจึงควรมีหลักฐานในการประเมินทุกครั้ง

2.5) ตัดสินใจดำเนินการ

- - ถ้าผ่านเกณฑ์ ให้เขียน "/" ลงในสมุดประจำชั้น (ป. 02)
ถ้าไม่ผ่านเว้นว่างไว้ก่อน
- ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ให้เรียนซ่อมเสริมจนกว่าจะผ่าน ถ้าผ่านภาค
เรียนใดให้เขียน "/" ในสมุดประจำชั้นตรงกับภาคเรียนนั้น
- ถ้าปรับปรุงแล้วไม่ผ่าน ให้ลดเกณฑ์ลงได้ แต่ต้องพิจารณา
คุณภาพเป็นสำคัญ

3) การประเมินผลรวม (ปลายภาค/ปลายปี)

กำหนดให้มีการประเมิน 2 ตอน

ตอนที่ 1 ภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินหรือตรวจสอบพฤติกรรมในด้าน
การปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานของนักเรียนซึ่งเน้นการปฏิบัติจริง สังเกตขั้นตอน
และกระบวนการในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการตรวจผลงานด้วย การวัดในภาคปฏิบัติ
นี้ มุ่งวัดพฤติกรรมด้านทักษะการปฏิบัติ ความรู้สึกและเจตคติ

ตอนที่ 2 ภาคความรู้ เป็นการประเมินความรู้และความคิดของ
นักเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสมอง เช่น การประเมินความรู้ ความจำ การนำไป
ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

ชะวินย สงวนทรัพย์ (2529 : 104-109) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอน
ของครูดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ในด้านการวัดและ
ประเมินผลพบว่า ครูดีเด่นมีการเตรียมเครื่องมือวัดผลและเกณฑ์การประเมินผล
มีการทดสอบความก้าวหน้าของนักเรียนหลังจากจบบทเรียนแต่ละเรื่อง ตรวจและ
ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งจะให้คำแนะนำช่วยเหลือ และจัดทำ
เอกสารการวัดและประเมินผลการเรียน

กรณ์ย์ เสงพานิช (2528 : 98) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเอง ในด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ครูประถมศึกษา รับรู้พฤติกรรมการวัดและประเมินผล โดยเฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับค่อนข้างมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า พฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ พฤติกรรมการตรวจผลงานและแบบฝึกหัดทุกครั้งไม่คั่งค้าง การวัดและการประเมินผลการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การตรวจบันทึกจุดประสงค์ใน ป. 02 อย่างสม่ำเสมอและเป็นปัจจุบัน

สวัสดิชัย ศรีพนมชนากร (2536 : 39) ได้ศึกษาพฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาดีเด่น พบว่า พฤติกรรมการวัดและประเมินผลของครูโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีพฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญตามลำดับ 3 ลำดับแรก คือ อ่านหนังสือและคู่มือเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา ศึกษาวิธีการ และขั้นตอนการบันทึกการวัดและประเมินผลในสมุด ป.02 และศึกษาจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจากคู่มือครูและแผนการสอนก่อนสอน พฤติกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ปฏิบัติได้จริงในกระบวนการเรียนการสอนได้รับการประเมินโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และไม่มีพฤติกรรมใดที่ได้รับว่าปฏิบัติจริงไม่ได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ครูจะต้องปฏิบัติตามคู่ไปกับการเรียนการสอนเสมอ ซึ่งจะช่วยให้ครูรู้สภาพของนักเรียน สามารถเตรียมการสอนได้อย่างเหมาะสม และรู้จักบทบาทพร้อมในการจัดการเรียนการสอน อันเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับวิธีการที่ครูจะใช้ในการวัดและประเมินผลนั้นขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การวัดวัดครั้งนั้น ๆ ว่าจะวัดพฤติกรรมด้านใดและวัดเพื่ออะไร

5. ปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีหลายลักษณะ ดังนี้

วัลลภ กัณฑ์ (2531 : 31-35 อ้างถึงใน พิเชิต กอบตร, 2534 :

43) ได้สรุปปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ไว้ดังนี้

1) เสาร์วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ครูยังเน้นเนื้อหามากกว่าความเข้าใจในหลักการ

2) เครื่องมือวัดยังมีคุณภาพไม่ดีพอ

3) ครูไม่ค่อยสอนตามแผนการสอน

4) หนังสืออ่านเพิ่มเติมยังมีน้อย

5) สื่อวิทยาศาสตร์ยังไม่ชัดเจน

6) ขาดการฝึกทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

7) ครูยังไม่สอนแบบบูรณาการ

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2530 : 42-44) ได้กล่าวถึงอุปสรรคและปัญหาในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้สอนมิได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในชีวิต และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร หากแต่ผู้สอนมุ่งสอนให้ครบตามจำนวนคาบจบตามที่เนื้อหากำหนด

2) เนื่องจากแผนการสอนแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ แต่มิได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกิจกรรมเสนอแนะ ผู้สอนไม่มีหนังสือค้นคว้าอ้างอิงเพิ่มเติม เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาไม่มีห้องสมุดที่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นโอกาสที่ครูผู้สอนจะดัดแปลงเนื้อหาส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมจึงยังไม่มี

3) ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนยังคงใช้วิธีสอนโดยยกเด็กจดและให้นักเรียนท่องจำเนื้อหา โดยที่เด็กไม่ได้ศึกษาค้นคว้า อภิปราย แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมและฝึกปฏิบัติจริง อีกทั้งขาดแคลนห้องสมุดแหล่งวิชาสำหรับ

การค้นคว้าดังกล่าว จึงทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปในรูปเต็มคือ มอกข์ และให้เด็กจดจำเนื้อหาแต่ละหน่วยให้มากที่สุด

4) การวัดผลประเมินผล จะมีการวัดผล เมื่อสอนจบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืออาจวัดรวม ๆ ตอนสอบปลายภาค ซึ่งการวัดผลก็ไม่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนแบบเดิมที่เคยปฏิบัติกันมา คือสอนเนื้อหาแล้วก็สอบ การประเมินในภาคปฏิบัติหรือประเมินคุณลักษณะอื่นไม่ค่อยมี

ช. ชนบท (นามแฝง) (2532 : 6) ได้กล่าวถึงปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตว่า ปัญหาที่ครูพบมากที่สุดคือ ปัญหาเกี่ยวกับทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์

สมจินตนา วงศ์แสง (2524 : 85-86) ได้ศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูในเขตการศึกษา 12 พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในด้านความคิดรวบยอดหรือหลักการ จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้สื่อ รวมทั้งการวัดและประเมินผล

รัชณี สาคนุรักษ์ (2527-2527 : 102-103 อ้างถึงใน พิชิต กอบบุตร, 2534 : 51) ได้ทำการศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูประถมศึกษา ในเขตอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัญหาในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เกิดจากครูไม่ครบชั้นเรียน ครูสอนมากเกินไป ครูไม่เตรียมการสอน ขาดแหล่งค้นคว้า หนังสืออ่านประกอบไม่เพียงพอ นักเรียนขาดสื่อการเรียนการสอน

สันตต์ อินทริกานนท์ (2526 : 133-139) ได้ศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษา การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูมีปัญหาด้านเอกสารหลักสูตรและคู่มือครู ครูขาดความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนการใช้สื่อการเรียนนั้น วาสนา มหาเสวเลิศ (2527 : 234-235) และวิไล ทองแม่ (2529 : 99-102) มีผลการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องกัน คือ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียน เนื่องจากขาดงบประมาณ ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการเรียน ขาดความรู้ความชำนาญในการผลิตสื่อและ

การใช้สื่อ ในด้านเนื้อหา วิไล ทองแม่ พบว่า เนื้อหามากสอนไม่ทัน และไม่มีเวลา
วัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ครบ ซึ่งสอดคล้องกับ เจริญเกียรติ ภู่งกุล
(2531 : 151-154) พบว่า เนื้อหาไกลตัวนักเรียนและขอบข่ายของเนื้อหาไม่
ชัดเจน ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนนั้น ครูขาดทักษะในการ
จัดกิจกรรม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตดังกล่าว จะเห็นว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากตัวครู
ครูขาดการเตรียมการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน ขาดแคลนสื่อการสอน ครูไม่มีความรู้เรื่องการวัดผลและการสร้างเครื่อง
มือประเมินผล ซึ่งปัญหาดังกล่าวนับว่า มีผลทำให้การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของหลักสูตร